

20 Ciste eascró Apple na hÉireann

20.1 Ciste ilbhiliún euro é ciste eascró Apple na hÉireann a choimeádtar faoi théarmaí comhaontaithe fhoirmiúil idir an tAire Airgeadais (an tAire) agus Díolacháin Idirnáisiúnta Apple ('Apple Sales International') agus Oibríochtaí Apple na hEorpa ('Apple Operations Europe'), ar feitheamh thoradh na n-agóidí dlíthiúla in aghaidh thorthaí imscrúdaithe ar chúnamh Stáit a rinne an Coimisiún Eorpach (an Coimisiún).

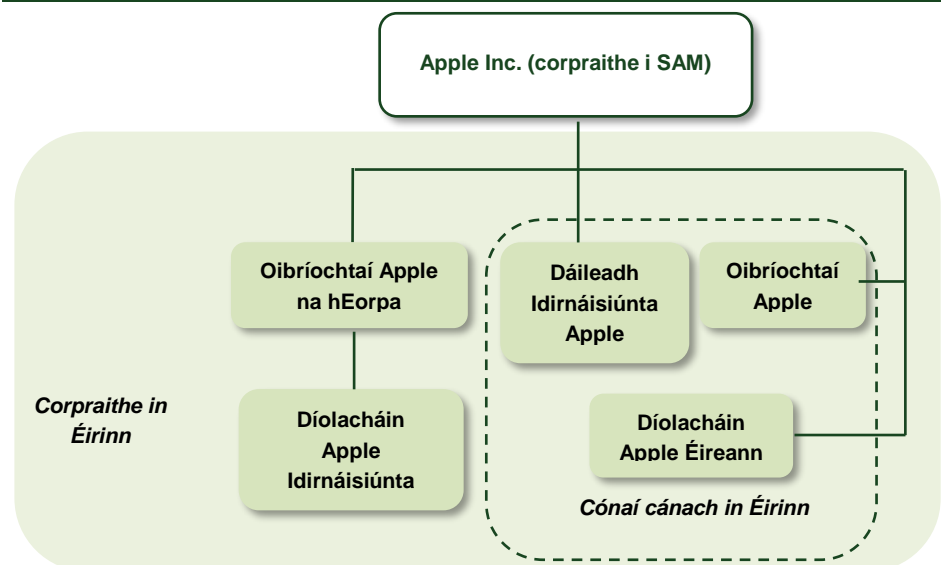
Bunús an chiste eascró

20.2 Tá sa Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh (Conradh Liospóin) dianchosc ginearálta ar chúnamh Stáit a sholáthar a dhéanann nó ar gnách go ndéanann sé iomaíocht a chur as riocht.¹ Tá roinnt eisceachtaí ann, lena n-áirítear cúnaimh a thabhairt chun cur isteach tromchúiseach ar gheilleagar ballstáit a réiteach. Faoi Chonradh Liospóin, is gá don Choimisiún scéim cúnaimh nua de chuid Stáit a fhaomhadh roimh ré.

20.3 Tugtar cuntas i Fíor 20.1 ar struchtúr corparáideach Apple in Éirinn. Ní raibh cónaí in Éirinn ar mhaithe le cuspóirí cánach ar dhá cheann d'fhochuideachtaí Apple, Díolacháin Idirnáisiúnta Apple (ASI) agus Oibríochtaí Apple na hEorpa (AOE), cé go raibh siad corpraithe in Éirinn, de réir Alt 23A den Acht Comhdhlúite Cánacha, 1997.² Sula ndearna na hAchtanna Airgeadais, 2013 agus 2014 mionathrú air, foráladh in Alt 23A nach raibh cónaí ar chuideachta a corpraíodh in Éirinn ar mhaithe le cuspóirí cánach

- má measadh gur chuideachta chónaithe i dtír eile a bhí sa chuideachta sin chun críocha conartha um chánachas dúbailte, nó
- má liostaíodh an chuideachta ar stocmhalartán aitheanta nó má bhí sé á rialáil, ar deireadh, ag duine a raibh cónaí air/uirthi i mballstát an AE nó i dtír an chonartha cánach, agus má bhí gníomhaíocht trádála ar siúl ag an gcuideachta ábhartha nó ag a fochuideachtaí in Éirinn.³

Fíor 20.1 Struchtúr corparáideach Apple in Éirinn^a

¹ Déantar cur síos ar chúnamh Stáit in Airteagal 107 den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh (an CFAE) mar chúnamh ar bith a dheonaíonn ballstát nó a dheonaítear trí acmhainní Stáit i bhfoirm ar bith a dhéanann nó a bhagraíonn iomaíocht a chur as riocht trí bheith i bhfabhar gnóthais áirithe.

² Arna leasú ag Alt 43 den Acht Airgeadais, 2014.

³ Áirítear leis seo cuideachta atá corpraithe in Éirinn a thugann faoi thrádáil sa Stát agus a bhainistítear go lárnach agus a rialaítear lasmuigh d'Éirinn.

- 20.4** Foráiltear in Alt 25 den Acht Comhdhlúite Cánacha, 1997 an bunús dlí chun brabúis inmhuirir chuideachta neamhchónaithe a ríomh a dhéanann trádáil sa Stát trí bhrairse nó gníomhaireacht. Ní gheartar cáin chorparáide na hÉireann ar bhrabúis ó ghníomhaíochtaí faoina dtugann cuideachta neamhchónaithe nach bhfuil inchurtha i leith brainse Éireannach. D'eisigh na Coimisinéirí loncaim dhá thuairim chánach (i 1991 agus 2007) faoi bhrabúis a chur i leith bhrairsí Éireannacha ASI agus AOE.¹
- 20.5** Dhéileáil tuairimí 1991 agus 2007 na gCoimisinéirí loncaim le dlí cánach a chur i bhfeidhm ar idirbhearta nó cásanna áirithe ar leith.² Is féidir leis na Coimisinéirí loncaim tuairim a chur ar fáil nuair a bhíonn na saincheistanna casta, nuair nach bhfuil eolas ar fáil go héasca nó nuair a bhíonn éiginnteacht ann i ndáil le dlí cánach a chur i bhfeidhm ar idirbhearta nó ar chás ar leith agus nuair is féidir leis an tuairim cabhrú leis an gcáiníocóir chun tuairisceán cánach a chomhdú, faoi mar a cheanglaítear faoin reachtaíocht.
- 20.6** I Meitheamh 2014, d'oscail an Coimisiún Eorpach nós imeachta imscrúdaithe fhoirmiúil ar thuairimí cánach 1991 agus 2007 a d'eisigh na Coimisinéirí loncaim do AOE agus ASI. Bhí an t-imscrúdú dírithe ar a dheimhniú cibé ar chruthaigh nó nár chruthaigh na tuairimí seo aon bhuntáiste ar fhochuideachtaí Apple Éireann, sa mhéid gurbh ionann agus cúnamh Stáit iad.
- 20.7** I Lúnasa 2016, d'eisigh an Coimisiún cinneadh a bhain an tátal as gur thug Éire cúnamh Stáit neamhdhleathach don dhá fhochuideachta de chuid Apple.³
- 20.8** Thug an Coimisiún ordú d'Éirinn chun cúnamh Stáit líomhnaithe móide ús a aisghabháil ó Apple, a bhain le tréimhse deich mbliana. Mheas an Coimisiún gurbh ionann an cúnamh Stáit a líomhnaítear a deonaíodh agus thart ar €13 billiún. Is é cás Apple Éireann an cás aisghabhála cúnaimh Stáit is mó a ordaíodh riamh roimhe seo. Rinne Rialtas na hÉireann agus Apple araon achomharc ar leith in aghaidh chinneadh an Choimisiúin agus tá an cás ar siúl go leanúnach. D'fhéadfadh an próiseas iomlán dlíthíochta roinnt blianta a ghlacadh.
- 20.9** D'ainneoin achomharc na hÉireann in aghaidh chinneadh an Choimisiúin, rinne Rialtas na hÉireann a oibleagáid a chomhlíonadh chun an cúnamh Stáit líomhnaithe a aisghabháil móide ús ó Apple.⁴ Chomhaontaigh an tAire le Apple go gcoimeádfai na suimeanna a bhaileofai i gciste eascró go dtí go dtugtar an próiseas dlíthiúil chun críche.
- 20.10** Ríomh na Coimisinéirí loncaim an cúnamh Stáit a líomhnaítear a bhí le bailiú trí thagairt do chinneadh an Choimisiúin. B'ionann an tsuim a measadh agus €13.1 billiún móide ús ar luach €1.2 billiún.

¹ Bhí tuairim 1991 i bhfeidhm go dtí 2007, nuair a cuireadh tuairim 2007 ina hionad. D'fhan tuairim 2007 i bhfeidhm go dtí 2014.

² Níl córas reachtúil rialuithe ceangailteacha cánach in Éirinn agus ní dhéantar aon fhoráil i ndlí na hÉireann chun rialuithe dá leithéid a eisiúint. Eisíonn Éire, mar sin féin, tuairimí comhairleacha neamhcheangailteacha faoi dhlí cánach a chur i bhfeidhm ar idirbhearta nó ar chásanna sonracha.

³ Cinneadh an Choimisiúin Eorpaigh ar Chúnamh Stáit SA.38373 an 30.08.2016.

⁴ Airteagal 9, Caibidil V de Rialachán an Choimisiúin (CE) Uimh. 794/2004 an 21 Aibreán 2004.

Maoirseacht agus bainistíocht an chiste

- 20.11** Beartaítear trí na cistí a thaisceadh i gcuntas eascró go mbeifear in ann bainistíocht agus monatóireacht chearta a dhéanamh ar an infheistíocht chun an méid is mó is féidir den luach a chaomhnú i gcomhthéacs choinníollacha an mhargaidh i bhíonn i gceist. Cuireann sé ar chumas na bpáirtithe go léir (an tAire agus ASI agus AOE) freisin rialú a roinnt ar na cistí agus lena dheimhniú conas a dhéantar na cistí seo a infheistiú go dtí go ndéantar an t-achomharc a chur i gcrích.

20.12 In Aibreán 2018, rinne an tAire Airgeadais agus ASI agus AOE creatghníomhas eascró a thugann éifeacht dhlíthiúil do shocrúithe chun an cúnamh Stáit líomhnaithe a aisghabháil. Leagtar amach sa ghníomhas an comhaontú mionsonraithe dlíthiúil a rialaíonn bailiú agus íocaíocht na gcistí ó ASI agus AOE, agus aon scaoileadh riachtanach ón gciste eascró. Cuimsítear sna socruithe gníomhaire agus taisceánach eascró agus bainisteoirí infheistíochta a cheapadh, agus socrú chun maoirseacht agus bainistíocht a dhéanamh ar an gciste eascró de réir beartais infheistíochta chomhaontaithe.

20.13 Chun éifeacht a thabhairt don chiste eascró a bhunú, rinne an tAire na feidhmeanna seo a leanas a tharmligean do Ghníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (GBCN)¹

- gníomhaire agus taisceánach eascró a sholáthar agus a cheapadh
- bainisteoirí infheistíochta amháin nó níos mó a sholáthar agus a cheapadh
- idirbheartaíocht a dhéanamh ar bheartas infheistíochta don chiste eascró.

Thug GBCN faoin ngníomhaire agus an taisceánach eascró agus na bainisteoirí infheistíochta a sholáthar agus a cheapadh thar ceann an Aire i gcomhar le ASI agus AOE.

20.14 Rinne an tAire roinnt dá fheidhmeanna i ndáil leis an gciste eascró a infheistiú a tharmligean chuig GBCN, lena n-áirítear inter alia²

- oibleagáidí a shocrú agus a fhorghníomhú, agus a fheidhmiú, faoi chomhaontú an ghníomhaire agus an taisceánaigh eascró
- oibleagáidí a shocrú agus a fhorghníomhú, agus a fheidhmiú, faoi chomhaontú bainistíochta infheistíochta
- baill Éireannacha choiste infheistíochta an chiste a cheapadh agus cearta agus oibleagáidí eile maidir leis an gcoiste sin
- maoirseacht a dhéanamh ar infheistíocht agus bainistíocht an chiste de réir an ghníomhais eascró.

Gníomhaire agus taisceánach eascró

20.15 Faoi ordú an Aire, cheap GBCN, i gcomhar le ASI agus AOE, Bank of New York Mellon (BNYM) chun seirbhísí gníomhaireachta agus taisceánaigh eascró a sholáthar, i ndiaidh próisis tairisceana iomaíche. Is é ról BNYM, mar an gníomhaire agus an taisceánach eascró, cuntais bhainc/urrúis eascró a oscailt agus a chothabháil, na cistí eascró a chur chun feidhme agus a scaoileadh de réir théarmaí agus choinníollacha chomhaontú an ghníomhaire/taisceánaigh eascró.

Bainisteoirí infheistíochta

20.16 Ceapadh triúr bainisteoirí infheistíochta — Amundi Asset Management, Blackrock Investment Management (UK) Limited agus Goldman Sachs Asset Management International — chun seirbhísí bainistíochta infheistíochta a sholáthar i Meitheamh 2018, i ndiaidh próisis tairisceana iomaíche. Tá na bainisteoirí infheistíochta freagrach as bainistíocht a dhéanamh ar infheistíochtaí de réir sainordaithe ó bhainisteoir infheistíochta chun an méid is mó is féidir de chaipiteal an chiste a chaomhnú i gcomhthéacs choinníollacha an mhargaidh a bhíonn i gceist. .

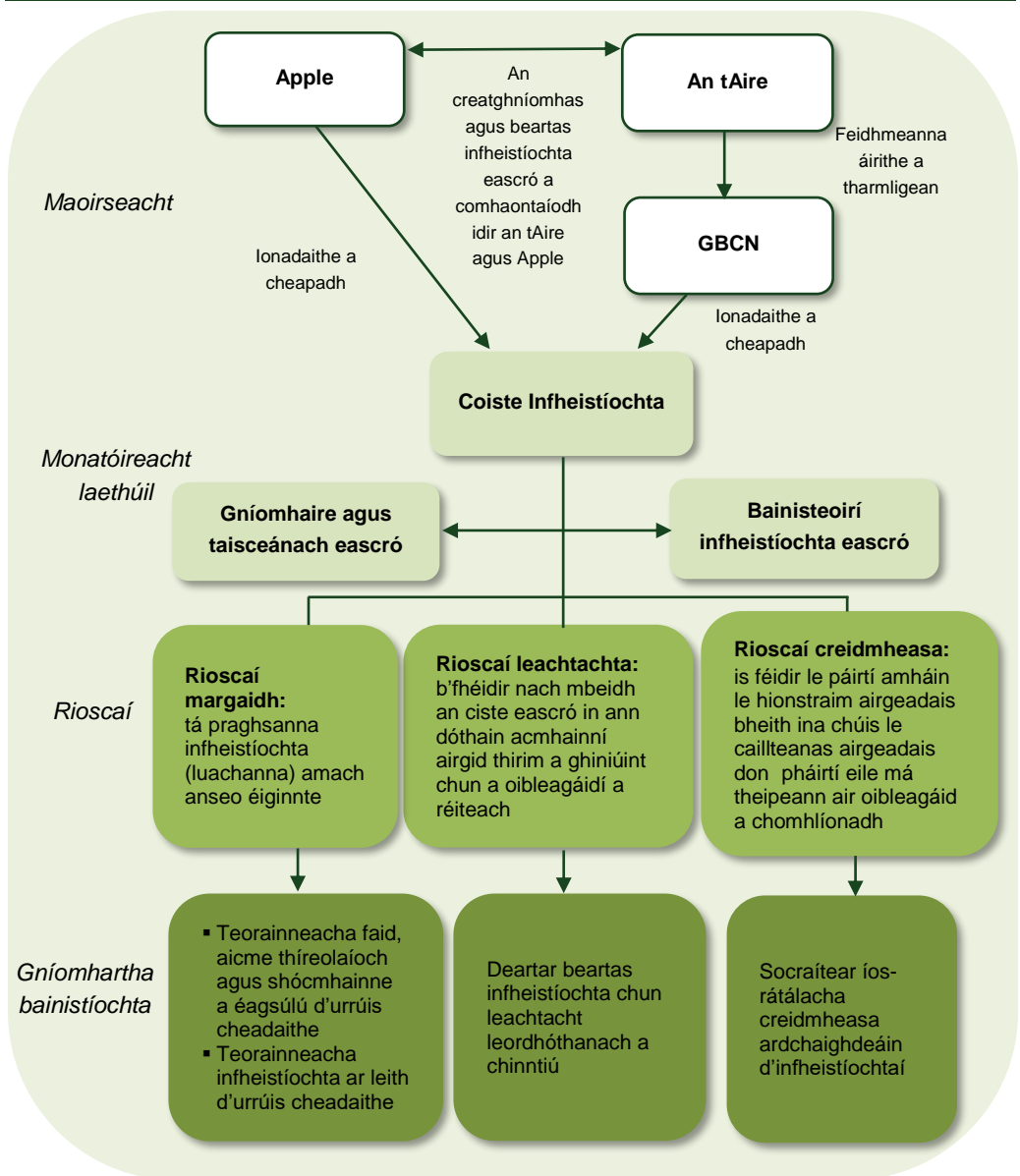
¹ Ionstraim Reachtuil Uimh. 331 de 2017.

² Ionstraim Reachtuil Uimh. 157 de 2018.

Coiste infheistíochta

- 20.17** Forbraíodh beartas infheistíochta trí idirbheartaíocht idir an GBCN, ASI agus AOE, agus chuir GBCN faoi bhráid an Aire é lena fhaomhadh. Faomhadh an beartas i bhFeabhra 2018 agus tá sé ina chuid den chreatghníomhas eascró.
- 20.18** Tá an ciste eascró á choimeád ag BNYM, mar ghníomhaire agus taisceánach eascró Déanann an tAire agus ASI agus AOE comh-mhaoirseacht ar infheistíocht agus bainistíocht an chiste eascró trí choiste infheistíochta.¹ Cuirtear na socruithe maoirseachta i leith an chiste eascró i láthair i bhFíor 20.2. Is é an tAire Airgeadais an t-úinéir tairbhiúil d'fhad an chiste eascró de réir an chreatghníomhais eascró chomhaonaithe.

Fíor 20.2 Maoirseacht, bainistíocht agus monatóireacht an chiste eascró

¹ Tá sa choiste infheistíochta triúr ionadaithe ó GBCN agus triúr ionadaithe ó Apple. Tá ionadaí ó GBCN ina chathaoirleach ar an gcoiste.

Straitéis infheistíochta

- 20.19** Leagtar amach na prionsabail agus paraiméadair infheistíochta don chiste eascró sa bheartas infheistíochta. Is é cuspóir an bheartais infheistíochta an méid is mó is féidir de luach caipitil an chiste eascró a chaomhnú i gcomhthéacs choinníollacha an mhargaidh a bhíonn i gceist. Tá inghlacthacht chomhaontaithe na rioscaí maidir leis an gciste eascró 'íseal', agus ní cheadaítear infheistíochtaí ach amháin in urrúis lena mbaineann méid íseal de riosca bunúsach, ar nós urrúis ioncaim sheasta ardrátáilte ar fad idir gearrthéarmach agus meántéarmach. Déanann an coiste infheistíochta athbhreithniú ar oiriúnacht leanúnach an bheartais infheistíochta.
- 20.20** Nochtar an ciste eascró do rioscaí éagsúla margaidh, leachtachta agus creidmheasa. Féachtar le clár bainistíochta riosca an chiste eascró drochtionchar féideartha na rioscaí ar fheidhmíocht airgeadais an chiste eascró a íoslaghdú (féach Fíor 20.2).
- 20.21** Tugann na bainisteoirí infheistíochta faoi bhainistíocht agus monatóireacht a dhéanamh ar rioscaí, agus déanann an gníomhaire agus an taisceánach eascró monatóireacht neamhspleách ar chomhlíonadh shainorduithe an bhainisteora infheistíochta agus tuairiscíonn siad chuig GBCN agus ASI agus AOE ar bhonn laethúil. Tá sainorduithe an bhainisteora infheistíochta ar aon dul leis an mbeartas infheistíochta don chiste eascró. Breithníonn an Coiste Infheistíochta comhlíonadh an bheartais infheistíochta ar bhonn ráithiúil. Cuirtear cruinnithe rialta ar siúl leis an gCoiste Infheistíochta agus na bainisteoirí infheistíochta chun athbhreithniú a dhéanamh ar fheidhmíocht na mbainisteoirí infheistíochta agus ar fheidhmíocht an chiste eascró ar an iomlán.

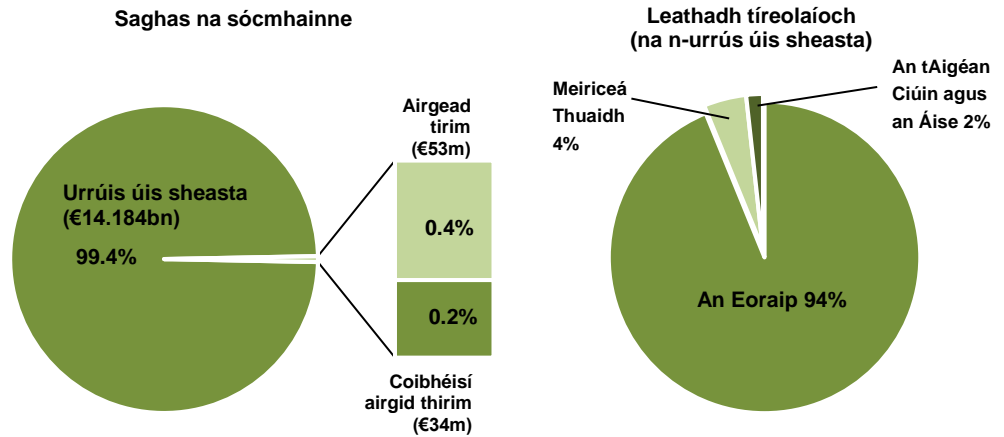
Feidhmíocht an chiste eascró

- 20.22** De thoradh na bhfeidhmeanna infheistíochta a rinne an tAire a tharmligean, ceanglaítear ar GBCN ráitis airgeadais a ullmhú, ar bhonn bliantúil, a bheidh le hiniúchadh ag an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste, agus le cur faoi bhráid Thithe an Oireachtais i ndiaidh a n-iniúchta.¹
- 20.23** Ullmhaítear ráitis airgeadais an chiste eascró de réir na gCaighdeán Idirnáisiúnta um Thuairisciú Airgeadais (CITA), faoi mar a d'ordaigh an tAire.²
- 20.24** Cuireadh tús leis an gcúnamh Stáit líomhnaithe a bhailiú i mBealtaine 2018 nuair a rinneadh an chéad cheann i sraith de dhá íocaíochtaí déag leis an gciste eascró. Fuarthas an íocaíocht deiridh i Meán Fómhair 2018. B'ionann na lóisteálacha agus €14.285 billiún san iomlán.
- 20.25** Ar aon dul leis an mbeartas infheistíochta, déantar an ciste eascró a infheistiú in urrúis ardrátáilte ioncaim sheasta a ainmnítear in euro, agus in airgead tirim agus i gcoibhéisí airgid thirim. Áirítear le hurrúis ioncaim sheasta bannaí ceannasacha, bannaí atá nach mór ceannasach agus bannaí corparáideacha. Áirítear le hairgead tirim agus coibhéisí airgid thirim, airgead tirim is infheistíochtaí gearrthéarmacha eile lena mbaineann aibíochtaí trí mhí nó níos lú.
- 20.26** Déantar gach sócmhainn airgeadais de chuid an chiste eascró a luacháil ar luach cóir, arb é sin an luach margaidh a luaitear nuair a chuirtear deireadh le trádáil ag dáta deiridh na tréimhse.
- 20.27** B'ionann na sócmhainní airgeadais a bhí á gcoimeád sa chiste eascró an 31 Nollaig agus €14.271 billiún. Taispeántar miondealú ar na sócmhainní seo i Fíor 20.3.

¹ Eascraíonn seo as téarmaí Alt 12 den Acht um GBCN, 1990.

² Ullmhaítear ráitis airgeadais an chiste eascró de bhun Alt 28(5) den Acht um Ghníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (Leasú), 2000.

Fíor 20.3 Sócmhainní an chiste eascró amhail an 31 December 2018

Foinse: Ráitis airgeadais Chiste Eascró Apple na hÉireann 2018

20.28 Tháinig laghdú ar luach shócmhainní an chiste idir Meán Fómhair 2018, nuair a críochnaíodh aistriú na gcistí ó Apple isteach sa chiste eascró, agus deireadh mhí na Nollag 2018. Bhí seo mar thoradh ar athruithe ar luach na sócmhainní airgeadais, anuas ar speansais úis, ónar eascair laghdú foriomlán €14 milliún ar luach an chiste. Rinneadh €2 milliún sa bhreis de speansais oibriúcháin a fhabhrú ag deireadh na bliana.

1 Cruinniú an Choiste um Chuntais Phoiblí an 4 Iúil 2019.

2 Is ionann seo agus cailteanas thart ar €5 milliún sa bhliain do gach billiún euro a choimeádtar.

3 Thaibhig an Roinn Airgeadais, na Coimisinéirí Ioncaim, Oifig an Phríomh-Aturmae Stáit, GBCN agus Banc Ceannais na hÉireann na costais seo.

4 Ní áirítear leis na costais seo costais a bhaineann le himscrúdú an Choimisiúin agus leis an achomharc a rinneadh ar chinneadh an Choimisiúin.

20.29 Braithfidh feidhmíocht an chiste eascró ar thimpeallacht na rátaí úis a bhíonn i gceist agus ar cháilíocht chreidmheasa na sócmhainne i rith fhad an chiste eascró, nach fios é faoi láthair. Chun a léiriú go soiléir, measann GBCN go bhféadfadh laghdú 0.5% sa bhliain teacht ar an gciste eascró, i dtimpeallacht reatha na rátaí diúltacha úis.^{1,2} I gcás ciste €14 billiún, b'ionann seo agus cailteanas thart ar €70 milliún sa bhliain.

Costais a bhaineann le bunú an chiste eascró

20.30 Is ionann costais bhreise a bhaineann leis an bpróiseas aisghabhála agus bunú an chiste eascró agus thart ar €3.9 milliún (Cáin Bhreisluacha san áireamh) san iomlán, go dtí seo.³ Áirítear leis seo na costais dlí, táillí sainchomhairleoireachta go léir agus aon chostais ghaolmhara eile a thaibhig gach páirtí Stáit sa phróiseas.⁴